

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA OLIY TA'LIMGA MIKRO-KREDENSIALLAR JORIY ETISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH

Madyarova Muxlisa

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Raqamli iqtisodiyot kafedrasida katta o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20569946>

Annotatsiya

Ushbu tezisdagi raqamli iqtisodiyot sharoitida oliy ta'lim tizimiga mikro-kredensiallarni joriy etishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari tahlil qilinadi. Mikro-kredensiallarning ta'lim sifati, mehnat bozori talablari va uzluksiz kasbiy rivojlanishga ta'siri yoritiladi. Shuningdek, ularni joriy etish bo'yicha xorijiy tajriba va takomillashtirish yo'nalishlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: mikro-kredensial, raqamli iqtisodiyot, oliy ta'lim, kompetensiya, raqamli platforma, mehnat bozori, uzluksiz ta'lim.

Kirish

Raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi mehnat bozorida yangi bilim va ko'nikmalarga bo'lgan talabni kuchaytirmoqda. Oliy ta'lim muassasalari ushbu ehtiyojlarni qondirish uchun moslashuvchan va qisqa muddatli ta'lim shakllarini rivojlantirishga intilmoqda. Mikro-kredensiallar talabalar va mutaxassislariga ma'lum kompetensiyalarni qisqa vaqt ichida egallash imkonini beradi.

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi natijasida mehnat bozorida mutaxassislariga qo'yilayotgan talablar tubdan o'zgarib bormoqda. An'anaviy ta'lim dasturlari bilan bir qatorda qisqa muddatli, amaliy ko'nikmalarga yo'naltirilgan ta'lim shakllariga ehtiyoj ortib bormoqda. Mikro-kredensiallar aynan shunday ehtiyojlarni qondirishga xizmat qiluvchi innovatsion ta'lim mexanizmlaridan biri hisoblanadi. Ular ma'lum bir kompetensiya yoki ko'nikmaning egallanganligini tasdiqlaydi va mehnat bozori talablariga tezkor moslashish imkonini yaratadi.

Mikro-kredensiallarning nazariy asoslari

Jahon amaliyotida mikro-kredensiallar uzluksiz ta'lim konsepsiyasining muhim elementi sifatida qaraladi. Ular o'quvchilarga alohida modullar yoki qisqa kurslarni muvaffaqiyatli tamomlaganligini tasdiqlovchi raqamli sertifikatlarni taqdim etadi. Mikro-kredensiallarning asosiy afzalligi moslashuvchanlik, individuallashtirilgan ta'lim va kompetensiyaga asoslangan yondashuvni ta'minlashidir. Bugungi kunda ko'plab universitetlar va xalqaro platformalar ushbu tizimni muvaffaqiyatli qo'llamoqda.

Mikro-kredensiallar muayyan bilim, ko'nikma va kompetensiyalarni qisqa muddatda egallaganlikni tasdiqlovchi raqamli sertifikatlar bo'lib, ular talabalarning individual ta'lim trayektoriyasini shakllantirish imkonini beradi. Ushbu tizim o'quv dasturlarining moslashuvchanligini ta'minlab, talabalarga o'z qiziqishlari va mehnat bozori ehtiyojlaridan kelib chiqib ta'lim olish imkoniyatini yaratadi. Shu bilan birga, mikro-kredensiallar oliy ta'lim muassasalari uchun ham yangi imkoniyatlar yaratib, qo'shimcha ta'lim xizmatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Bugungi kunda dunyoning yetakchi universitetlari mikro-kredensiallarni ta'lim tizimiga keng joriy etmoqda. Xususan, Harvard University, Massachusetts Institute of Technology (MIT), Stanford University, University of London kabi oliy ta'lim muassasalari Coursera, edX va FutureLearn platformalari orqali qisqa muddatli kurslar tashkil etib, raqamli sertifikatlar

bermoqda. Ushbu tajribalar mikro-kredensiallarning ta'lim sifatini oshirish va mehnat bozori talablariga moslashishdagi muhim rolini namoyon etmoqda.

Mikro-kredensiallarni joriy etishning tashkiliy mexanizmlaridan biri ta'lim dasturlarini modullashtirish hisoblanadi. Modullashtirilgan ta'lim dasturlarida har bir modul ma'lum kompetensiyani shakllantirishga qaratiladi. Talabalar o'z ehtiyojlariga mos modullarni tanlash orqali individual ta'lim yo'nalishini shakllantirishi mumkin. Bu esa ta'limning shaxsga yo'naltirilgan modelini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Mikro-kredensiallarni joriy etishda raqamli platformalarning o'rni alohida ahamiyatga ega. Zamonaviy Learning Management System (LMS) platformalari orqali kurslarni tashkil etish, tinglovchilar faoliyatini monitoring qilish, bilimlarni baholash va raqamli sertifikatlar berish imkoniyati yaratiladi. Shuningdek, sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish orqali tinglovchilarning o'quv jarayonidagi faolligini tahlil qilish va ularga individual tavsiyalar berish mumkin.

Oliy ta'lim tizimida mikro-kredensiallarni rivojlantirish uchun iqtisodiy mexanizmlarni ham takomillashtirish zarur. Avvalo, universitetlar tomonidan qisqa muddatli kurslarni tijoratlashtirish mexanizmlarini rivojlantirish lozim. Bu esa oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy barqarorligini mustahkamlash bilan birga, ta'lim xizmatlari bozorida raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, ish beruvchilar bilan hamkorlik asosida korporativ kurslarni tashkil etish va ularni moliyalashtirish mexanizmlarini joriy etish muhim hisoblanadi.

Mikro-kredensiallar tizimining samaradorligini oshirishda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlari ham muhim o'rin tutadi. Xususan, mikro-kredensiallarni milliy malakalar tizimiga integratsiya qilish, ularni tan olish va akkreditatsiyadan o'tkazish tartiblarini ishlab chiqish talab etiladi. Bu esa mikro-kredensiallarning rasmiy maqomini oshirib, ularning mehnat bozorida tan olinishiga xizmat qiladi.

Shuningdek, mikro-kredensiallarni joriy etish jarayonida universitetlar, ish beruvchilar va davlat organlari o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish zarur. Bunday hamkorlik asosida ishlab chiqilgan ta'lim dasturlari mehnat bozori ehtiyojlariga mos bo'lib, bitiruvchilarning bandlik darajasini oshirishga yordam beradi. Natijada ta'lim tizimi va iqtisodiyot tarmoqlari o'rtasidagi integratsiya kuchayadi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida mikro-kredensiallar inson kapitalini rivojlantirishning samarali vositalaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Ular fuqarolarning kasbiy bilim va ko'nikmalarini muntazam yangilab borish, yangi texnologiyalarni o'zlashtirish va mehnat bozorida raqobatbardoshligini oshirish imkonini beradi. Shu sababli, oliy ta'lim tizimida mikro-kredensiallarni joriy etishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish mamlakatning innovatsion rivojlanishiga va raqamli iqtisodiyot talablariga mos kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yaqin kelajakda mikro-kredensiallar an'anaviy diplom ta'limini to'ldiruvchi muhim vositaga aylanadi. Shuning uchun O'zbekiston oliy ta'lim tizimida ham mikro-kredensiallarni rivojlantirish bo'yicha strategik yondashuvlarni ishlab chiqish, ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish va milliy sharoitlarga moslashtirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Raqamli iqtisodiyot va mikro-kredensiallarning o'zaro bog'liqligi

Raqamli iqtisodiyot yangi kasblar va yangi malakalarni yuzaga keltirmoqda. Sun'iy intellekt, ma'lumotlar tahlili, kiberxavfsizlik, raqamli marketing kabi yo'nalishlarda mutaxassislar tayyorlash uchun tezkor ta'lim mexanizmlariga ehtiyoj mavjud. Mikro-kredensiallar aynan shu

ehtiyojni qondirib, talabalar va mutaxassislarga qisqa muddatda zamonaviy ko'nikmalarni egallash imkonini beradi. Natijada ta'lim tizimi va mehnat bozori o'rtasidagi integratsiya kuchayadi.

Oliy ta'limda mikro-kredensiallarni joriy etishning tashkiliy mexanizmlari

Universitetlarda mikro-kredensiallarni joriy etish uchun avvalo normativ-huquqiy asoslarni shakllantirish zarur. Shuningdek, ta'lim dasturlarini modullashtirish, kredit tizimi bilan integratsiyalash va raqamli platformalarni joriy etish muhim ahamiyatga ega. Ta'lim jarayoniga ish beruvchilarni jalb qilish, kurslar mazmunini mehnat bozori ehtiyojlariga moslashtirish ham samaradorlikni oshiradi. Raqamli sertifikatlash va blokcheyn texnologiyalaridan foydalanish esa ishonchlilikni ta'minlaydi.

Iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish yo'nalishlari

Micro-kredensiallarni rivojlantirish uchun moliyalashtirishning zamonaviy mexanizmlarini qo'llash talab etiladi. Xususiy sektor bilan hamkorlik, grant dasturlari va davlat-xususiy sheriklik asosidagi loyihalar muhim manba bo'lishi mumkin. Shuningdek, universitetlarning qo'shimcha daromad manbalarini yaratish, pullik qisqa kurslarni rivojlantirish va xalqaro platformalar bilan hamkorlik qilish iqtisodiy samaradorlikni oshiradi.

Xorijiy tajriba

Amerika Qo'shma Shtatlari, Kanada, Avstraliya va Yevropa Ittifoqi mamlakatlarida mikro-kredensiallar ta'lim tizimining muhim qismiga aylangan. Coursera, edX, FutureLearn kabi platformalar universitetlar bilan hamkorlikda millionlab tinglovchilarga qisqa kurslar taklif qilmoqda. Yevropa Komissiyasi tomonidan mikro-kredensiallarni tan olish bo'yicha yagona yondashuv ishlab chiqilgan bo'lib, bu tizimning ommalashishiga xizmat qilmoqda.

Muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari

Mikro-kredensiallarni joriy etishda normativ bazaning yetarli emasligi, akademik tan olish masalalari, texnologik infratuzilmaning rivojlanmaganligi kabi muammolar mavjud. Ularni bartaraf etish uchun milliy standartlarni ishlab chiqish, universitetlararo hamkorlikni kengaytirish va raqamli ta'lim platformalarini rivojlantirish zarur.

Xulosa

Raqamli iqtisodiyot sharoitida mikro-kredensiallar oliy ta'lim tizimini modernizatsiya qilishning muhim vositasiga aylanmoqda. Ular ta'limning moslashuvchanligini oshirish, mehnat bozori talablariga javob beradigan mutaxassislarni tayyorlash va uzluksiz ta'limni rivojlantirish imkonini beradi. Shu sababli, mikro-kredensiallarni joriy etishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish oliy ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. UNESCO. Micro-credentials for Lifelong Learning.
2. OECD. The Future of Education and Skills.
3. European Commission. A European Approach to Micro-Credentials.
4. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'limga oid me'yoriy hujjatlari.